A hivatástudatról

Zárszó és megjegyzés egy vitához

Farkas Istvánnak A »hivatástudatról« címmel lapunk 1963. október 10.-i számában megjelent s a bölcsészhallgatók, tanárszakosok lelkiismertetét ébresztgető, levélformában megírt cikke élénk vitát váltott ki

Ez az élénk reagálás, érveknek és ellenérveknek ez a cikk hatására történt összecsapása már önmagában is bizonyít. Bizonyítja, hogy a vitaindító írás szerzője — aki maga is bölcsészhallgató — valóban az egész egyetemi fiatalságot foglalkoztató kérdésekről próbált ítélni ebben az írásában. S nem kellene túl sokat vizsgálódnunk ahhoz — valljuk be őszintén! — hogy magunk is észleljük e közben a »hivatástudatról« szóló írás által felemlített és oly határozottan, hevesen elítélt jelenségeket.

Szeretnénk a jövőben is hasonló, a fiatalságot foglalkoztató vitáknak helyet biztosítani a Szegedi Egyetem hasábjain. Hisszük, hogy a hivatástudat kérdéséről indult vita hullámai sem ülnek el záró soraink megjelenésével, hanem tovább gyűrűznek bölcsészek és nem bölcsészek között.

»Nem lehet magányos prófétaként kiállani a kösziklára és ostorozó szózatot intézni a bűnökben fetrengő társakhoz. Nem lehet, mert ezek a szavak pusztába kiáltanak.« — Bálint Gyula vitacikkének ezek a sorai kétségkívül mutatósak, tetszetősek, szépen hangzanak, csak éppen nem igazak.

Nem kiáltottam pusztába, mert írásomat sokan elolvasták, vitatkoztak róla, vagy velem vitatkoztak, megírták, vagy elmondták véleményüket, emberi, vagy nem éppen emberi formában. S ha vitatkoztak róla, vagy velem vitatkoztak, akkor tudomásul is vették, s ha tudomásul vették, akkor egyik célomat elértem. Igen, mert *egyik célom* az volt, hogy társadalmunk egyetemista herái ellen valamiféle eszmei offenzívát indítsak, de legalább az, hogy rádöbbentsem őket arra, nem megy el mindenki szótlanul a visszásságok mellett. S hogy magányos prófétaként álltam ki a sziklára, minősithetetlen hangnemben írtam a »bűnökben fetrengő társakhoz«? Hát ez sem igaz. Nem igaz, mert az írás alapvető törvénye az, hogy *neked*, vagy *nektek* írok, *hozzád* vagy *hozzátok* beszélek.

Másik célom az volt, hogy elmondjam: A középiskolás »tanulgatások« helyett minden hallgatónak egy kis kertet kell ápolnia, ahol ő a kertész — nem tudóskodásról van szó — s mindenkinek hallani, tudni kell tevékenységéről. Valahogy így kellene ismernünk egymást: ő egy valóságos Dózsa György lexikon, ő sporttörténész és így tovább. Igen, azt akartam, hogy mindenki legyen egy kicsit »megszállott« s legalább a szakdolgozatokat ne egy hónap alatt csapjuk össze. Ez utóbbit csak most említem.

Örültem a vitáknak — bár sokszor sértőek, személyeskedők voltak, nem tudtam haragudni érte — örültem, mert azt bizonyították, hogy mégsem a pusztába kiáltottam.

Farkas István

Boros István:

Menekülés

Hány verssort vetettem papírra immár
hisz nem mindig évek mérik a kort,
utakat vertem s nem tudtam hová vezetnek;
de tudtam hogy élnek a nyárfák köröttem,
és igazak a vadludak hangjai éjjel
s nem mertem kiáltani,
féltem, tán hamisan zendülne vissza a hangom.
Most mennék az ismeretlenség
magam ásta verméből, honnan azért látni a csillagokat,
menekülnék kölyökizmaim erejével
a sós vérizű széllel az igazság
darabos fényben égő partjaira.

Várkonyi Anikó:

Nekrológ

Különös volt,
E különös világban
Szemtől-szembe
Méregette
Elmaradt csókokban
Magát.
S egy kényszerzubbony
Fogta le szélben
Kapkodó bánatát.

Lucanap

Kések tipornak
Kertünk gyöpén
Tűzbe csavarják szarvukat
Elfújlak mint egy pihét
Nagyon szeretlek
Már ahhoz,
Hogy hűlő ólomba zárjalak.

Veress Miklós:

Arcunk

egyforma lett a szerelemben
mint a testvérfák évgyűrűi
melyeknek valami ismeretlen
jövő nedvekben gyümölcsét küldi

Utcán ránknéznek
Testvérek
— mondják
és mosolyognak fásult nénikék
mert nem látják
közös bánatok
arcunkba vésett gondját
csak azt
hogy bennünk nagyon kell hinni még

Lépéseink egymásba kapcsolódók
minden mozdulatunk
ölelés
idegeink
mint út fölött rezdülő drótok
adják tovább a testünkből
kiujjongó zenét

A gondolatot
mely hajnali napba rebben
szemünk prizmája egy fénnyé szüri
És arcunk
olyan egyforma lesz
a szerelemben
mint a testvérfák évgyűrűi

A VÁROS LÁTKÉPE

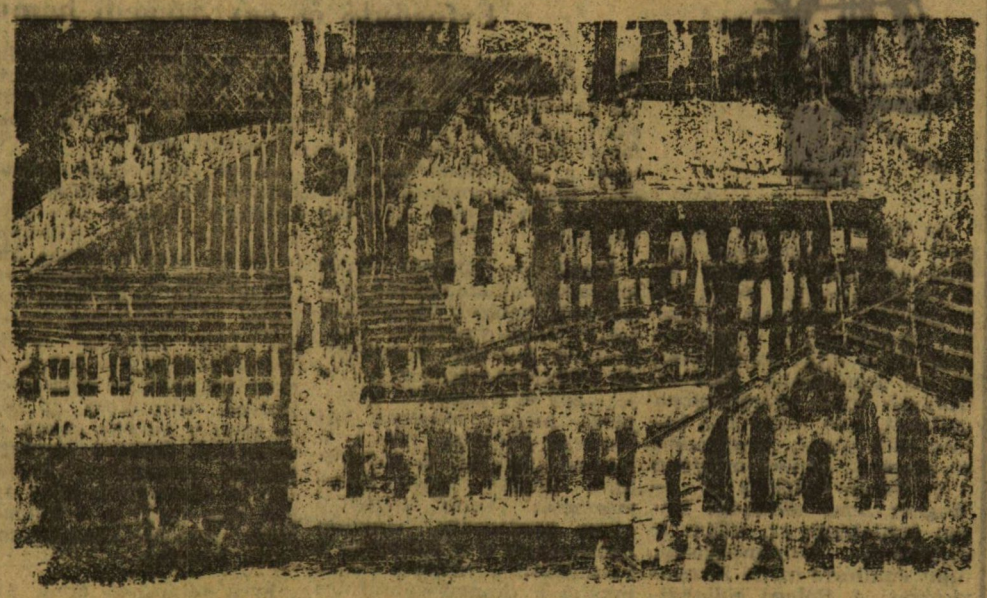

Sági József rajza

Sumonyi Zoltán:

Egy éjszakai kirándulás jó emlékével

Augusztus éj. És hulló csillagok.
Az égen üstökük mégegyszer felragyog
S itt villognak már zöldesen a vadszeder bogán.
Órám számlapján is tizenkét szentjánosbogár.
Alkonyattól gyaloglok, s éjfél lesz most már lassan.
(Vajon már alszol-é színes fabarakban?)
A völgy felől haladtam és úgy tíz óra tájban
Hideg füstölthúst ettem húsos zöldpaprikával
Míg szemben holdfény folyt szentképre és keresztre.
Keresztre festett Krisztus, bádoglemezből metszve.
Öt sebből vérző Krisztus, a fényben szinte megdölt.
Szeméből rózsa folyt és rózsa folyt a sebből.
Tavaszról nyárra száradt lepergő sűrű rózsa.

Most meg itt hanyatt fekve nézek a csillagokra.
A csendben furulyám két hegygerincen átszól.
Te is hallhatod, épp ha tűz köré gyűlt a tábor.
(Hallod-e, hogy a csöndet dalokra szabdalom fel?)
Fölöttem mesterséges csillag húz, benne ember.
Utána, épp hogy eltűnt, ott villog már a másik.
Pályájuk íve tervelt, pályájuk terve látszik.

Ó, Jú, mondd, szép szavakkal hogyan is tarthatom meg
Neved, nevem, nevünket jövő évezredeknek.
Lehet-e, ha nem példa, legalább tanulság lenni,
Sokszor e földre sem jó gyomor, szív, tüdővel
Versengeni mesterséges bolygókkal és idővel;
Érezni, mit az első félelmes tűzrakásnál;
Lehet-e — ilyen, olyan, mindegy — költőnek lenni,
Az ember mégis, mégis erősebb minden másnál!?

Már rózsaszín plakát rikít a lombközökben.
Reggelre vár az út rám, vissza, amerre jöttem.
Rád meg a munka, kedves; tetetve mindig kedvet
Visegrádról beszélsz cseheknek, lengyeleknek,
S esténként újra látod, léggömböd szétszakadva.
Aludj még. Fél három múlt. S vigyázz nagyon magadra.
1962. december 24.

BISTEY ANDRÁS:

ÖT NAP A HEGYEN

Kisregény

Tibor a borospince küszöbén ült és cigarettázott. A sötétség és a csend körülfonta, mozdulatlanságra kényszerítette. Szél zizegtette meg a bokrok leveleit és érezte, hogy a langyos fuvallat megsimítja a bőrét. Mintha valami apró, meleg kéz simogatta volna. Ez olyan jóérzéssel töltötte el, hogy beleborzongott. Képtelen volt bármire gondolni.

Nagyot szívott a cigarettából, a füst egy részét rögtön kiengedte, a többit mélyen leszívta, majd lassan fújta ki összeszorított ajkai között.

A bokrok az út túlsó oldalán, alig öt lépésre voltak tőle. A vesszőket nem tudta megkülönböztetni, egybeolvadó fekete falat alkottak.

Hirtelen megzörrent valami közöttük. Tibor megmerevedett, egy kissé előrehajolt. A zörgés távolodott, azután valahol nem messze, felvakkantott egy kutya.

Visszazökkent a küszöbre.

— Szamárság — gondolta. Kimerültek az idegeim.

— Jó, hogy kijöttem ide — folytatta a gondolatot. Kipihenem magam.

Az anyja marasztalni akarta, panaszkodott, hogy egész évben távol volt és most sem marad otthon, de hiába. Az apja semmit sem szólt, néhány hónapja csak félszavakat váltottak, azt is csak akkor, ha elkerülhetetlen volt.

Ő pedig összepakolt néhány ruhadarabot, vonatra ült és délután beállított Koncz bácsiékhoz. Az öregek egy kissé csodálkozva, de nagyon szívesen fogadták, mikor megmondta, hogy ki akar költözni a hegyre, szeretné kipihenni magát.

Valami távoli és bizonytalan rokonság kötötte őket hozzájuk. A szülei nem szerették a két öreget.

— Az ebédet majd Rózsi hordja ki neki — mondta az öregember.

— Úgyis arra megy minden nap, mikor Janiéknak viszi. Egyel több vagy kevesebb, nem számít.

Marasztalták ők is, hogy legalább néhány napig legyen náluk, mielőtt kiköltözik a hegyre, de hajthatatlan volt.

Menni, minél előbb! Egyedül lenni, könyvek nélkül, rádió nélkül, hogy a kábult hajnalokba nyúló tanulás után végre átadhassa magát a semmittevésnek.

Túl volt a vizsgákon s az izgalmak után szinte hihetetlen volt a nyugalom, amely most körülvette.

Valami ilyesmit érzett már az utolsó vizsganap estéjén, de az mégis más volt. Egy barátjánál lakott azokban a napokban s nyugágyban ültek kint a tetőteraszon, fáradtan, cigarettázva. Az utolsó nap izgalmai néha még végigremegtek a testén.

Hetek, sőt hónapok óta tudta, hogy Imre, a barátja Németországba készül.

Ritkán váltottak szót, mindketten a saját gondolataikkal voltak elfoglalva. Azután ezek a ritkán váltott szavak is elmaradtak, de tudták, hogy a másik most gondolkodik, tervez, vagy emlékezik, a csend nem a szellemi üresség kínos csendje, amit fecsegéssel lehet feloldani.

— Mikor indulsz? — kérdezte végül Tibor, megtörve a csendet.

Imre felrezzent.

— A jövő hét elején.

— Meglátogatod Hildát?

— Hát persze.

Csend.

— Tudod — kezdte most Imre — azért nem olyan egyszerű dolog ez.

— Nem.

— Ismered Hildát.

Valóban ismerte. Imre évekig levelezett a lánnyal, azután meghívta. Alig pár hete volt itt és akkor őt is bemutatták neki.

— Tudod, hogy a nézeteink sokmindenben különböznek. Hilda német és ez, hogy úgy mondjam...

Tibor félig megfordult a nyugágyban. Imréből csak egy cigaretta vörös pontja látszott és valami szétfolyó feketeség. Félbeszakította.

— Tudom. Akkoriban beszéltél róla.

— Sokat vitatkoztam vele.

— Vitatkozni sohasem árt.

Imre türelmetlen lett.

— Hát nem érted? Még nem is ismertem személyesen, csak a leveleiből és máris beleszerettem! És az első napon összevesztünk. Tudod miért? A politika miatt! Röhej. De csak én vagyok ilyen hülye! Más nevetve ráhagyja és kész.

— Vitatkozni sohasem árt.

— És ha ezért felborul minden?

— Rajtad múlik?

— Rajtam? Tehát hagyjam? Hazudjak neki?

— Miért kellene hazudnod?

— Ez az ellentét örökké mérgezné az életünket. Képzeld, napról-napra. Mert felbukkanna az élet minden területén, lehetetlen kikerülni. És gyávaság is.

— Igen, gyávaság. De a türelmetlenség szintén gyávaság.

— Türelmetlenség?

Imre eldobta a cigarettát és előrehajolt.

— Miért vagyok én türelmetlen? És miért gyávaság?

Tibor felállt és járkálni kezdett a terraszon.

— Örökké tartó ellentmondásról beszéltél. Hát értelmes embernek tartod Hildát? Igen. Lehet vele vitatkozni? Igen. Belátja, ha valamiben nincs igaza? Igen. Hát akkor mit akarsz? Ilyen kevésre becsülöd magad? Képtelen dolognak tartod, hogy megváltozzon a véleménye? Persze nem rögtön. Lassan. Vagy te kommunistának születtél? Én ötvenhatban kaviccsal dobáltam meg a szovjet tankokat és az öklömet ráztam feléjük. Tudod mit csináltak a katonák. Nevettek. Mintha azt mondták volna »Nem baj. Megjön még a te eszed is kisöreg.« Ők nem voltak türelmetlenek.

Mindenütt vita folyik. Az ember vitatkozik önmagával is. Belül. És ez a vita jó. Ebben csak mi nyerhetünk. Az ellenérvek úgy pattognak le rólunk, mint az én kavicsaim hullottak le a tankokról. Ezért nem szabad türelmetlennek lenned Hildával. Vitatkozni kell vele, de úgy kell tekinteni, mint a beteget, aki a gyógyulás útján halad. Mert a menthetetlenek kevesen vannak.

Ledobta magát a nyugágyra, kapkodta a levegőt az izgalomtól.

Imre nem szólt. Nagyon sokáig tartott ez a csend. Tibort kimerítette az izgalom, még benne volt a vizsgák fáradtsága is. Lehet, hogy aludt néhány percet, mert mikor később szólt Imréhez, már senki sem felelt. Egyedül volt a teraszon.

Csodálkozott, hogy éppen ez az eset jutott eszébe. Azt hitte, olyan messze van mindentől, ami az egyetemre, a tanulásra emlékezteti, amilyen távolságot talán még a gondolat sem képes befutni. A cigaretta kialudt az ujjai között. Csalódottan a bokrok közé dobta.

— Imre már biztosan elutazott azóta — gondolta és felállt. Lábai megmeredtek a hosszú ülésben. Nyújtózkodott.

— Azt ígérte, hogy írni fog Németországból.

De tudta, hogy Imre rossz levélíró, nem is várta a levelet.

— Nem baj — gondolta — miközben lemászott a borospincébe. Majd szeptemberben...

Nem volt kedve meggyújtani a petróleumlámpát. Elbotorkált az ágyig, kitapogatta a pokrócot és a párnát, levetkőzött és lefeküdt.

(Folyt. kön.)

Bistey András a Szegedi Egyetemi Fiatal Írók Körének egyik tehetséges tagja. Prózát ír s szerencsés kézzel írt elbeszéléseire felfigyelhettek már olvasóink. Kisregénye az „Öt nap a hegyen" — amelyet folytatásokban közlünk a Szegedi Egyetem hasábjain — mai egyetemista fiatalok életéről, problémáiról szól. A színvonalasan megírt mű dicséretet és pénzjutalmat kapott Szeged város Tanácsa 1963. évi irodalmi és művészeti pályázatán.